

JE ŠTÁTNY PREVRAT, NA VÍKEND DOMOV NEPRÍDEM...

VÁCLAV RYNEŠ

Alojz Lorenc se narodil v roce 1939, v letech 1985–1989 byl náměstkem federálního ministra vnitra, pověřeným řízením kontrarozvědných správ MV. Na federálním ministerstvu vnitra působil od roku 1970 a věnoval se kryptologii. V roce 1977 se stal náčelníkem zvláštní správy MV, od roku 1980 působil v bezpečnostních orgánech v Bratislavě a Západoslovenském kraji. Po návratu do FMV odpovídal za správu ekonomické rozvědky, vnitřní rozvědky a správu vývoje automatizace. Od roku 1988 řídil a kontroloval protišpionážní, ekonomickou, vojenskou a politickou rozvědku – ČFSR.

O čem vůbec kniha pojednává? Prominentní činitel represivních složek komunistické státnosti po 31 letech vydává vzpomínky na určité dějinné období svého života. Technokrat represivní politické moci a vysoký činitel státní bezpečnosti vysvětluje své pragmatické postoje v období destrukce komunismu v roce 1989.

Je nutno si položit otázku, zda Alois Lorenc byl vůbec komunist a ateista nebo byl lidumil, který jen shodou okolností se stal výkonným orgánem totalitní komunistické státní moci. Není dějinnou náhodou, že do čela represivního orgánu – v období rozkladu komunismu – se dostala osobnost, která vystudovala již v socialistickém školství a svou kariéru spojila s komunistickou stranou. Není ani náhodou, že ve vysoké federální funkci měla tato osobnost plnou důvěru vedení KSČ a zároveň bezpečnostních služeb Sovětského svazu. Kam je možno tuto osobnost zařadit, která zahájila mocenskou kariéru v období normalizace? Asi mezi agnostiky a pragmatiky kolísající mezi bezvěrectvím a náboženskou vírou, kteří se za daných životních okolností stali mocenskými technokraty, kolísajícími mezi dobrem a zlem – v daném politickém a totalitním systému.

Jedná se o osobnost, která vědomě sloužila komunistické straně a totalitní státní moci. Nejednalo se o osobnost internacionálního charakteru, ale o vyhraněného slovenského komunistu a národnostně vyhraněného pragmatika – socialistické federace. Alojz Lorenc bezesporu byl a je systémový manipulátor, který propůjčil svůj intelektuální potenciál komunistické straně. Je též osobností, která si zřejmě byla vědoma určitých dějinných mocenských a geografických možností komunismu na přelomu dvacátého století. Osobnost, která v součinnostech se sovětskou KGB

hledala reformní možnosti a byla si vědoma určitých rozkladných společenských prvků v Sovětském svazu a socialistickém bloku.

Publikaci vydanou – po třiceti letech – od údajného státního převratu – lze chápat jako pokus o určité ospravedlnění své minulosti těm, kteří neprožili dějinou československou změnu v roce 1989. Jedná se o určité mistrné zaretušování reality, která se odehrávala v okamžiku dosluhování komunismu a předání moci nepolitickým občanským iniciativám, a to za výměnu demokratizace KSC a dohodu o beztrestnosti komunistických funkcionářů a komunistů z represivních složek státní moci.

Bezbolestná dohoda a přechod od totalitní státnosti k demokratické, lze považovat za výhodnou dohodu, kdy z nedemokratů se mohou stát demokraté, kdy jejich negativní minulost se mění v pozitivní úsilí o novou budoucnost. Je to vždy záležitost, kdy se smývá rozdílnost mezi dobrem a zlem, kdy se pomíjí nějaké etické normy. V mocenských záležitostech a v reálné politice obvykle neexistují nějaké etické normy, ale existuje účelovost a někdy i nezbytnost existenčního charakteru.

V kulminačním bodu československého komunistického rozkladu se Alojz Lorenc s chladnou vypočítavostí represivního činitele postavil za dohodu s osobnostmi agentní bezpečnostní sítě, kterou řídil, a s představiteli nepolitické politiky o vytvoření podmínek pro rozplynutí komunistů mezi politické neangažované občany. Tento představitel komunistické moci, který byl v součinnosti s KGB, věděl, že existuje geopolitická dohoda mezi světovými velmocemi, a již od roku 1988 věděl, že sovětské jednotky dislokované v Československu, vojensky nezasáhnou. V mocenském střetu uvnitř KSC se jasně profiloval pro socialistickou reformu. Násilné potlačení studentské manifestace v listopadu 1989 – tvrdým jádrem KSC – narušilo koncepci komunistických reformistů a v podstatě urychlilo předem připravené dohody k více nesocialistickým změnám.

Několik úryvků z publikace:

„...Pro vstup do strany nevznikl důvod nabídku nepřijmout... aktivně jsem se chtěl účastnit budování socialistické společnosti...“

Změny byly ponechány na občanech, vládnoucím establistem. Sověti uvítali, že proběhly pokojným způsobem...“

Změnu v roce 1989 považuji za transformaci politického, společenského a ekonomického systému. Začátek cesty do velké nejistoty...“

Rozhovor s M. Válkem, ministrem kultury SSR 20. decembra 1989... Oba jsme věděli, že je rozhodnuto a že je trapné vyloučení V. Biľaka a zbavení členství ve straně G. Husáka...“

Alojz Lorenc ve své publikaci uvádí, že výměna informací v letech 1988–1989 probíhala průběžně s předsedou KGB i jeho zástupci, a že byli v čilém kontaktu

s představitelem KGB při sovětském velvyslanectví a se zástupcem předsedy KGB měl setkání 17. listopadu 1989 do pozdních večerních hodin... Rovněž konstatuje, že ve funkci 1. náměstka federálního ministra vnitra v roce 1985 se neocitnul náhodně...

„...Významnou roli a politickou odpovědnost převzal na úrovni federace M. Čalfa, na Slovensku R. Schuster, M. Čič a jiní. K změně režimu v Československu došlo na základě dohody o pokojném předání moci... na náměstích bezpochyby manifestovalo mnoho komunistů a příslušníků jejich rodin...“

Alojz Lorenc po více než třiceti letech od pádu komunismu konstatuje, že pochybnost spatřuje v ústavním zakotvení vedoucí role KSČ v roce 1960, kritizuje dodatečně monopol moci, které byl sám čelným představitelem. Alojz Lorenc ve svém stáří osmdesáti let nezapřel úlohu manipulátora, který hledá odůvodnění svého minulého jednání sám před sebou, ale i pro nezaujatou mladou generaci. Určitá schizofrenie se objevuje nejen u jeho osoby, ale i u části slovenských komunistů G. Husáka, R. Schustera, P. Colotky mezi náboženskou vírou a bezvěřectvím, ale mezi komunistickým internacionálem a slovenským národním uvědoměním. Nelze však pominout, že A. Lorenc své odborné schopnosti a svůj život věnoval obhajobě totalitního komunismu a vzdává se své politické, ale i morální odpovědnosti. Pokynem k zničení dokumentace StB v průběhu předávání moci umožnil nástup postkomunistické garnituře. Garnituře překabátěných komunistů a nepolitickým iniciativám prostoupených agentskou sítí bezpečnosti, kterou řídil. Nekrvavé předání moci se později proměnilo v nekrvavý vznik České a Slovenské republiky. V lidských dějinách vždy existovali při dějinných zvratech osobnosti, jako byl Joseph Fouché nebo Alojz Lorenc nebo i divadelní hrdinové jako Václav Havel. Publikaci by asi lépe slušet název: „Revoluce se nekoná, dohodli jsme se!“

Lovaš, Karol – Lorenc, Alojz: Je štátny prevrat, na víkend domov neprídem..., Vydavateľstvo SSS. Bratislava 2018, 176 s.